

VRIJ BRIEF

LEVEN-VRIJHEID-EIGENDOM

ABSOLUTE RECHTEN VAN HET INDIVIDU

Maandblad No. 51. Oplage: 1000 exemplaren. Verantwoordelijk Uitgever: ir. H.J. Jongen
Mei 1982. Heikantvenstraat 39 - 2190 Essen - België.

De VRIJBRIEF brengt u elke maand nieuws over levens- en maatschappijbeschouwingen als het Objectivisme en het Libertarisme. Omdat de VRIJBRIEF ook een forum voor deze beschouwingen is, zijn de artikelen voor verantwoording van de schrijver. Uw kritisch commentaar is welkom.

WERKGELEGENHEID

De meeste gesprekken en publikaties over werkgelegenheid gaan uit van enkele verkeerde veronderstellingen, en verwarren een aantal begrippen.

Men praat over "werk" en "gelegenheid". Wel, de Benelux is nog zo vrij dat iedereen kan "werken" als hij dat wil. Dat wil tevens zeggen dat er "gelegenheid" te over is.

Maar het gaat niet om het werken op zich. Men wil met werken ook iets verdienen. Dat wil zeggen dat iemand bereid moet zijn om voor het resultaat van dat werk te betalen. In een vrije economie zou dit geregeld worden tussen de betrokken personen onderling. In de maatschappij waarin wij leven is dat onmogelijk gemaakt door allerlei overheidsbepalingen en restricties. De volgende artikelen in dit nummer maken dit duidelijk.

Het is ook heel duidelijk dat u alleen iets wilt betalen als de ander u een echte dienst of produkt geleverd heeft, iets waar u iets mee kunt doen. De overheid weet dit niet, of doet alsof, en scheidt nieuwe banen door het werken/producteren voor anderen moeilijker te maken. Laat hen maar formulieren invullen, dan moeten anderen die formulieren weer "verwerken", vergunningen afgeven, statistieken maken, enz. enz. Uiteindelijk komen we dan in een situatie als Rusland; er is daar geen werkeloosheid, en in de winkels is bijna niets te koop. Er zijn dan wel meer mensen bezig, maar er wordt minder geproduceerd. Onze welvaart gaat achteruit.

Enkele dagen geleden sprak ik met de directeur van een belangrijke transportonderneming over de moeilijkheden in zijn bedrijfstak. "Och", zei hij, "het zou allemaal goed voor elkaar komen als ze ons maar onze gang lieten gaan". Dit drukt goed uit hoe de situatie is.

Daarin ligt ook het geheim van het succes van de vrije zones. Diverse regeringen beginnen dat al in te zien en in België wordt er in overheidskringen al aan gewerkt. In het Belgisch regeerakkoord staat dat er een proef met "tewerkstellingszones" genomen zal worden! Het Europees Instituut is daar zeer nauw bij betrokken, en wij zullen u via de VRIJBRIEF blijven informeren over de verdere ontwikkelingen.

De hele ontwikkeling van honderdduizenden werkelozen in Nederland en België en van miljoenen in de hele wereld is een ontbreken van de Libertarische principes.

Alleen als we terugkeren naar een situatie waarin ieder mens weer recht heeft op zijn eigen leven, kunnen we een betere wereld krijgen waarin vrede heerst en waarin de werkeloosheid tot het verleden behoort.

HET ENIGE ECONOMISCHE SYSTEEM DAT IN OVEREENSTEMMING IS MET MENSELIJKE WELVAART EN GELUK, IS HET LAISSEZ-FAIRE KAPITALISME.

(Uit de Principeverklaring van de Society for Individual Liberty.)

Nederland: Libertarisch Centrum, Fazantenkamp 818, 3607 EB Maarssenbroek. Tel. 03465-64994.
AMRO Bank rek.nr.46.24.31.320 (Giro 8238 AMRO Bank Amsterdam) t.g.v.Libertarisch Centrum; abonnementsprijs f 40,- per jaar; donateursbewijzen à f 100,-.

België : Herentalsebaan 109, B 2100 Deurne; Bank J.v.Breda rek.nr. 645-1007683-82 t.g.v. Vrijbrief; abonnementsprijs BF 600,- per jaar; donateursbewijzen à BF 1.500,-.

* VERBODEN TE WERKEN *

Eerst de kooi slopen
pas dan het voederen staken!
(libertarisch bezuinigen, les 1)

Werkloosheid heeft vele oorzaken, die voor het overgrote deel onder één noemer te brengen zijn: de overheid. Ik zal er een paar bespreken en de nadruk leggen op een noodzakelijke voorwaarde voor welke oplossing dan ook: de-regulering.

INFLATIE

Een eerste oorzaak is de inflatie. Daardoor wordt de signaalfunctie van het prijsmechanisme op zijn kop gezet; verkeerde investeringsbeslissingen leiden tot bedrijfssluitingen - geen pretje voor wie op straat komt te staan.

Voor het inflatieprobleem bestaan er veel libertarische oplossingen; de beste komt er op neer dat het recht om geld uit te geven niet langer aan de overheid toekomt maar uitsluitend aan de particuliere ondernemer. Minder ingrijpend en technisch eenvoudiger te realiseren is Hayeks voorstel om de EG-munten te de-nationaliseren: alle nationale EG-munten worden wettig betaalmiddel in de hele EG. De onderlinge concurrentie zou dan leiden tot een iets fatsoenlijker monetair beleid.

SOCIALE ZEKERHEID

Een tweede oorzaak is de van overheidswege verleende bestaansgarantie; voor sommigen wordt daardoor een aanvankelijk wellicht paradijslijke mogelijkheid gecreeërd: liever lui te zijn dan moe. Bovendien slokt dit systeem zoveel geld op dat zinnige investeringskansen ongebruikt moeten blijven. Libertarische tussenoplossingen voor dit probleem bestaan er eigenlijk niet. De bewezen ondoeltreffendheid van Friedmans 'negatieve inkomstenbelasting' maakt het er voor ons niet gemakkelijker op. Maar de huidige financieringsperikelen bij de

overheid zullen wellicht ongewild leiden tot de enige libertarische oplossing: het afbouwen van de sociale zekerheid.

DE KOOI

Maar het op termijn afschaffen van de sociale zekerheid kan niet op zichzelf staan - de invoering van dit systeem had namelijk neveneffecten. Omdat dit systeem bestond konden allerlei belangen- en beroepsgroepen wettelijk beschermde monopolieposities betrekken: de potentieel uitgesloten zouden immers altijd tenminste een uitkering krijgen. Voorbeelden van deze wettelijke monopolies zijn: vergunningenstelsels, wettelijke diploma-eisen, verplichte beroepsorganisaties (de Orde der Geneesheren!), vestigingsvergunningen, minimumloon, salarisschalen voor ouderen. Als nu een uitkering van de sociale zekerheid op de tocht zou komen te staan, dan vervalt tegelijkertijd ook de basis voor de o zo lucratieve wettelijke beroepserkenning, dwz. voor de monopolieposities. Daarom zijn bijvoorbeeld de vakbonden ook zo gespitst op het instandhouden van de betrekkelijk riante sociale zekerheid; als die minder wordt zullen de buitengesloten zonder enige twijfel op korte termijn de hoge muren te lijf gaan die de bonden ter verdediging van de positie van hun werkende leden hebben opgebouwd. In zo'n geval zal de drang tot zelfbehoud sterker blijken dan de gehoorzaamheid aan de wet, schreef Frank van Dun in Ipso Facto 1981.

In een libertarisch kader zou zoiets veel soepeler kunnen verlopen.: dan worden eerst de kooien gesloopt (de-regulering) en pas dan wordt het voederen (sociale zekerheid) gestaakt.

Voorlopig blijft het aantal beperkende bepalingen echter nog steeds toenemen. Zo beraadt in Nederland de overheid zich op een 'Landbouwvestigingswet' om de zgn. 'part-time bedrijven' in de landbouw buiten de wet te plaatsen. Zulke bedrijfjes produceren niet alleen, ze zijn immers ook concurrenten op de grondmarkt. Het valt te vrezen dat men in Nederland van Stalins 'landbouwhervorming' in de jaren dertig maar één ding heeft geleerd: hetzelfde doen maar dan in fasen; en in plaats van massamoord is het waarschijnlijke gevolg van zulke wetten ook zoveel humaner:

massa-werkloosheid.

DE PRIJS VAN DE ARBEID

Een vierde oorzaak van de werkloosheid is eenvoudig het verbod om in loondienst arbeid te verrichten. De prijs van de arbeid is immers in veel gevallen prohibitief geworden. De arbeid wordt zwaar belast: loonbelasting, 'werkgeversaandeel' in de sociale premies, werknemers aandeel, kortom het bedrag kan makkelijk oplopen tot meer dan 50 % van het zgn. bruto-loon. Wat is immers het effect van deze belastingdruk?

Als de prijs van het produkt veel hoger komt te liggen dan wat men het produkt waard vindt, dan koopt men het niet langer. Veel soorten belasting worden door de overheid dan ook vooral 'gebruikt' om om het bestedingpatroon te reguleren. Arbeid nu is een produkt dat wegbelast wordt.

Als men een produkt wil verbieden zijn er twee mogelijkheden:

1. een regelrecht verbod; voorbeeld: heroine. Het effect van zo'n maatregel is dat de potentiële winsten voor de verdeler enorm hoog worden, zodat er een levendige zwarte markt ontstaat.
2. een prohibitieve prijs door huizenhoge belastingtarieven. Het effect is ook hier dat er een zwarte markt ontstaat om de belasting te ontwijken. Dit gebeurt dan ook op de zwarte arbeidsmarkt: zowel de koppelbaas als zijn werknemer kunnen daar een aardige cent aan overhouden.

Maar de zwarte markt is niet voor iedereen een aantrekkelijk alternatief; voor veel mensen is de angst om de wet te overtreden nog erg groot. Omdat arbeid niet verslavend werkt is deze angst groter bij de werkloze werknemer dan bij de heroineconsument. Maar zaken als inkomen, eten, huisvesting en dergelijke zijn ook erg verslavend. Als er dus bezuinigd gaat worden op de sociale zekerheid, dan gaat de zwarte arbeidsmarkt een leuke bloeiperiode tegemoet. Jammer is alleen dat de zwarte markt zo inefficiënt is.

DE-REGULEREN: DE GRENDEL VAN DE KOOI

Door de wettelijke bepalingen die de toegang tot een beroepsactiviteit beperken (vergunningen, diploma-eisen, sociale verworvenheden) of die de arbeid buiten de markt geprijsd hebben

(belastingen etc.) staat de werkloze weerloos tegen komende, en op zich natuurlijk zeer redelijke, bezuinigingen op zijn uitkering: de kooi blijft dicht terwijl het voederen gestaakt wordt.

Zowel in Nederland als in België staat de wetgeving bol van artikelen die uiteindelijk neerkomen op: **VERBODEN TE WERKEN**. We moesten die bordjes maar eens gaan verzetten: de-reguleren.

Nico W.M. Apeldoorn

 * W E R K G E L E G E N H E I D *

"Waar hebben we het in hemelsnaam over?" vraag ik voortdurend als allerlei zorgelijk uitgeroepen modernismen op me af komen. Wat is werkgelegenheid? Hoe is het mogelijk dat deze bij een groeiende wereldbevolking afneemt? Is de mens in het arbeidsproces overbodig geworden? En, is dit overigens niet ons streven; minder werk met behoud van de verworvenheden.

PERSPECTIEF

De geschiedenisboeken melden weinig over de arbeidsproblematiek bij de Batavieren en er kan worden aangenomen dat het probleem zich destijds nog niet voordeed. Integendeel: men verzette zich tegen de Romeinse oproep tot dienstverlening. We stuiten hier onmiddellijk al op een merkwaardige tegenstelling. De oudste bewoners van de lage landen hadden bezwaar tegen het aangeboden werk en probeerden zich er aan te onttrekken.

Ook in de daarop volgende eeuwen maakt het geschiedenisboekje van de lagere school herhaalde malen melding van protesten tegen het verlenen van diensten voor anderen. We hoeven hierbij bijvoorbeeld het Spanje van Philips II maar even aan te tippen. Ook in de binnenlandse verhoudingen deed het zelfde protest zich horen. De Hoekse en Kabeljauwse twisten waren een duidelijk protest tegen werken voor de stadse opdrachtgevers.

Blijkbaar is er in de laatste eeuwen wat dat betreft wel het een en ander

veranderd. Niet langer worden er bezwaren gehoord tegen werken. Als ik de radio goed beluister wordt er alom geroepen om het scheppen van banen. Alsof werken een genoegen zou zijn. Den Uyl komt met een banenplan als lokkertje bij de verkiezingen en Minister Van der Louw wil voor de werkloze jeugd de herendiensten weer invoeren met de staat als "heer"; een merkwaardige contradictie.

KEERPUNT

Er moet een duidelijk verschil van inzicht bestaan tussen de mens van vroeger en zijn moderne nazaten die sedert 100 jaar spelen met ideeën als "recht op werk", waarbij de Ateliers Sociaux van Louis Blanc (1) als beginpunt van dit moderne denken kunnen worden aangemerkt. De opkomst van de industrie moet hier als oorzaak worden aangewezen. Waar vroeger kleine organisaties zorgden dat de vrije mensen hun brood konden verdienen, namen deze in de 19e eeuw enorm in omvang toe en werden tot een behoefte voor de armere delen van de bevolking. De Batavieren leefden van de jacht en de landbouw op een in beslag genomen stukje grond en hadden weinig problemen bij het vinden van werk. Zij bepaalden nog zelf wat er gedaan moest worden. In de loop der eeuwen is dit langzaam veranderd. In de middeleeuwen ontwikkelden zich de gilden en de kloosters die georganiseerde arbeid verrichtten en in de 19e eeuw nam deze vorm van werk zo'n hoge vlucht dat het denken zich nauwelijks meer op andere niveau's kon bewegen.

De erfenis hiervan is dat we vandaag de dag nog steeds een moderne vorm van slaven-arbeid als norm nemen voor het verdienen van de kost. Een baantje. Het hele denken en met name het socialistische denken is doortrokken van deze idee.

ALTERNATIEF

Toch zijn er voldoende andere mogelijkheden. Werk is en blijft er voldoende. Misschien dat banen schaars zijn, wat te wijten is aan allerlei voorschriften van de overheid die de principes van de vrije markt verstoren. De mens als produktiemiddel is de markt uit geprijsd door belastingen, sociale verzekeringspremies, en een vastgelegd minimumloon dat weliswaar iedereen een

zekere welstand garandeert, maar roofofbouw pleegt op de bron van deze welstand. Royaal voorhanden arbeid moet worden betaald alsof het een zeldzaam goed betreft.

Waar in de politiek en in het denken van de massa volledig aan voorbij wordt gegaan is dat er werk genoeg is. Als we afzien van de kunstmatige hoge beloning en alle sociale zekerheden, zou iedereen voldoende werk kunnen vinden. Hiervoor de toevlucht nemen tot het verzinnen van doelloze bezigheden is beslist niet nodig. Er is en blijft een schreeuwend gebrek aan bijvoorbeeld loodgieters en timmerlieden. Huisvesting en tal van andere zaken bieden voldoende werk voor iedereen die de handen uit de mouwen wil steken. Voor een groot deel worden deze taken verricht binnen het zwarte circuit. Dit betekent, dat als de markt wat vrijer zou zijn en de lasten die de overheid de gemeenschap oplegt zouden worden verlicht, een groot deel van dit werk ineens respectabel zou kunnen worden en zou bijdragen tot de zo gezochte werkgelegenheid. We zouden ons dan gaan bewegen op dezelfde manier als onze verre voorvaders. Het initiatief tot werken en het zorgen voor de kost wordt niet langer bij de staat gelegd, maar bij ons zelf. Iedereen mag zelf bepalen wat voor werk en waar en wanneer hij dit verricht. In plaats van dat een instituut als het arbeidsbureau ons een baantje komt nadragen dat zij met moeite heeft kunnen ontdekken, beschikt de gemeenschap ineens over een miljoen ogen en oren die zoeken naar een zinvolle bezigheid.

ENTERPRISE ZONES

In een aantal landen, waaronder de Verenigde Staten, Engeland, Ierland en België, hebben politici gekozen voor het plaatselijk uitproberen van deze theorie. In projecten die luisteren naar de naam Enterprise Zones in de Angelsaksische landen en die in België Tewerkstellingszones heten, worden de voorschriften van de overheid tot een uiterst minimum beperkt om zo ruimte te krijgen voor het scheppen van nieuwe werkgelegenheid (2). Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan ondernemers die een nieuw bedrijfje beginnen. Kleine nieuwe bedrijven zijn blijkens onderzoeken van ondermeer David Birch, de voornaamste bron van nieuwe banen. (3)

Het probleem van het beginnen van een nieuwe onderneming is echter dat er van de zijde van de overheid allerlei beperkende maatregelen bestaan, variërend van vestigingsvergunningen tot het verschaffen van statistische en boekhoudkundige informatie en het voldoen aan allerlei voorschriften betreffende overlast - zelfs als deze niet of nauwelijks van toepassing zijn gezien de schaal van het bedrijfje. Zo is het bijvoorbeeld onmogelijk om in de kom van een dorp een zagerijtje te beginnen of een bedrijfje dat polyester verwerkt. Beide zijn mogelijkheden voor het beginnen van een bedrijfje voor iemand die een schuurtje ter beschikking heeft.

De genoemde Enterprise Zones, komen de ondernemer-in-spe in deze problemen tegemoet door ruimte te scheppen in de voorschriften. Ook op het gebied van kapitaalverschaffing voor deze bedrijven zou er ruimte moeten komen door de financiers van deze (riskante) beleggingen het recht te geven verliezen in mindering te mogen brengen op hun inkomstenbelasting.

VOOR JEZELF BEGINNEN

De belangrijkste handicap is echter het denken in "banen". Bij tegenslag weet elke omstander een kleine zelfstandige mee te delen dat deze "hardstikke gek is om zó te ploeteren, risico te lopen en vaak armoe te lijden". Ook de overheid draagt haar steentje bij tot deze houding. Zelfstandigen vallen goeddeels buiten de sociale verzekeringen. Ze betalen er wel aan mee, maar het recht er ook de vruchten van te plukken is alleen weggelegd voor werknemers en het schijnt dat een simpel baantje van een paar uur in de week voldoende is om van alle voorzieningen te kunnen profiteren.

Het is tegen de verstarring, het denken in kunstmatige veiligheden en het ontbreken van eigen verantwoordelijkheid en initiatief dat de libertarier zich krachtig dient te verzetten. Dit geldt niet alleen de voorzieningen, maar in nog sterkere mate voor het collectieve denken dat er aan ten grondslag ligt; het niet zelf verantwoordelijk zijn voor de eigen welstand.

Van andere zijden zijn er enige initiatieven mensen te stimuleren zelf een bedrijfje te beginnen. De Nederlandse Middenstandsbank geeft een brochure uit (4), waarin naast het wijzen van de weg in het bureaucratische doolhof een werkboek wordt aangeboden voor het opstellen van een begroting en een planning voor de eerste periode. In Duitsland is er een uitgever die kant en klaar plannen voor zelfstandig ondernemers heeft klaarliggen. Een soort handleiding met suggesties voor marketing, de te investeren middelen en waarin wordt aangegeven wat de overheid voor eisen stelt.

Mogelijk zou een dergelijk initiatief van de zijde van het Libertarisch Centrum niet alleen een positieve ontwikkeling voor de werkgelegenheid betekenen, maar tevens bijdragen tot een breder draagvlak voor de verspreiding van de libertarische idee.

Louis van Stekelenburg

1. Louis Blanc, L'organisation du Travail (1848).
2. Stuart Butler, Enterprise Zones (1981) (Ned. vert. Maak Plaats voor Werk, verschijnt in de loop van dit jaar)
3. David Birch, The Job Generation (1979)
4. NMB, Voor Jezelf Beginnen? (1981)

VUL DEZE BON IN, OF GEEF HEM AAN EEN RELATIE :

Ja, ik wil graag meewerken om onze vrijheid te behouden en te vergroten. Noteer mij voor:

- een abonnement op de VRIJBRIEF voor f 40,-/BF 600,- per jaar;
- donateursbewijzen à f 100,-/BF 1.500,-;
- exempl. van de brochure "Hoe vrij bent u nog" à f 3,-/BF 45,-;
- een literatuurlijst (met boeken van Ayn Rand, von Mises, Hayek, etc.).

Naam :

Adres : Tel.:

Ik zal f/BF aan u overmaken op:

- Nederland: Amro Bank nr.46.24.31.320. Giro 8238 Amro Bank Amsterdam (t.n.v. Libertarisch Centrum)
- België : Bank J. van Breda nr.645-1007683-82 (t.n.v. Vrijbrief)

Wanneer U deze Vrijbrief ontvangt heeft Harry Schultz net in Utrecht voor ons gesproken, onder andere over beleggingen. Met het risico enigszins met hem van mening te verschillen (bij het schrijven van dit artikel is nog niet bekend wat Schultz gaat zeggen), wil ik nu graag een korte samenvatting geven van:

- de verscheidene factoren die het beleggingsklimaat bepalen.
- de daarbij horende mogelijkheden om er financieel op vooruit te gaan.

a. Na lange tijd een tamelijk hoge rente gehad te hebben ziet het er nu gunstig uit voor rentedalingen. In de meeste landen is die trend al aan de gang. Behalve in Frankrijk en België.

Beleggingen die per definitie stijgen, zodra de rente omlaag gaat, zijn obligaties. Hier zijn interessante vermogens winsten mogelijk. Een iets verfijnder uitwerking van het beleggen in obligaties, is het kopen van obligaties met geleend geld. Terwijl de rente die U over de lening betaalt, lager wordt, stijgen de obligaties. Indien U hier meer informatie over wenst, stuurt U dan even een briefje en U krijgt een volledige uitwerking van deze mogelijkheid.

b. Een lagere rente betekent tevens dat de huizenmarkt weer wat kan aantrekken. Dat zal dan wel heel langzaam gaan en pas goed gebeuren wanneer de economische situatie verbetert.

c. Met die lagere rente, zou de grondslag gelegd moeten zijn voor een verbetering in de economische situatie. Voorlopig hoort U echter alleen nog maar slechte bedrijfsresultaten en lijkt het er op die basis slecht uit te zien. Volgens mij is nu echter het diepste punt in het dal praktisch bereikt en is het zinvol om naast obligaties, in goede aandelen te gaan beleggen.

d. De toestand in de wereld zal meer spanningen opleveren. Als we daarbij noteren dat edele metalen en vooral goudmijn aandelen flink gedaald zijn (ook onder invloed van de hoge rente waardoor mensen liever hun geld op rente zetten), dan is nu een geschikt moment om Uw bezit in deze beleggingen uit te breiden. De (goud) mijnen zullen stijgen omdat:

- de rente op deposito's niet meer opweegt tegen de winstkansen op goud.
- spanningen in de wereld toenemen.
- tussen nu en een jaar de verwachtingen voor hogere inflatie toenemen.

e. Inflatie zal niet direkt gaan stijgen (wel in België). Dit omdat zelfs overheden inzien dat, willen ze de economie en de rente in de hand houden, ze niet "al te veel" inflatie kunnen veroorzaken. Over een jaar is dan iedereen vergeten wat de negatieve gevolgen van inflatie waren en begint men vrolijk opnieuw de monetaire financiering = o.a. de bankbiljetten drukpers te laten draaien.

ir L.H.M. Jongen

VUL DEZE BON IN, OF GEEF HEM AAN EEN RELATIE :

Stuur ook een proefnummer van de VRIJBRIEF aan:

Naam :

Adres :

Naam :

Adres :

Naam :

Adres :

HET LIBERTARISCH CENTRUM

FAZANTENKAMP 818

3607 EB MAARSSENBOEK